

DOI <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2025-9-95-108>

УДК 378.012:[378.22:101]:929

Ганна Іванюк,

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри освітології та психолого-педагогічних наук,
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна

ORCID ID: 0000-0001-7758-5121

e-mail: h.ivaniuk@kubg.edu.ua

АКТУАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ БІОГРАФІСТИКИ У ПІДГОТОВЦІ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ

Анотація. У статті висвітлено узагальнені результати теоретичного аналізу терміносистеми біографіки, педагогічної біографістики у сучасному міждисциплінарному науковому дискурсі. Охарактеризовано ціннісний, наукознавчий, людинотвірний потенціал педагогічної біографістики у річищі досліджень освітніх явищ, процесів у контексті історичних періодів і епох. Актуалізовано окреслену проблему в сув'язі з чинною нині законодавчою базою, яка регулює вимоги щодо вдосконалення освітньої та наукової складових у підготовці докторів філософії за освітньою програмою 011 Освітні, педагогічні науки. Задля актуалізації окресленої в статті проблеми, розв'язання завдань використано комплекс взаємопов'язаних методів дослідження, а саме: теоретичний/термінологічний/контент аналіз, пошуково-біографічний, системний. За результатами теоретичної та емпіричної розвідки розкрито й висвітлено сутнісні особливості стану готовності здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти до науково-дослідницької діяльності, схарактеризовано гальмівні чинники розвитку наукоємності у дисертаційних роботах на здобуття ступеня доктора філософії (PhD). Презентовано узагальнений досвід реалізації педагогічної біографістики у підготовці майбутніх докторів філософії за освітньою програмою 011 Освітні, педагогічні науки (надалі 01 Науки про освіту), напрацьований у Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка. Схарактеризовано покрокове впровадження теорії та методології педагогічної біографістики/біографіки в освітній контент із дисциплін вибіркового блоку «Загальна педагогіка та історія педагогіки», а саме: «Вітчизняні та зарубіжні історико-педагогічні студії», «Методологія історико-педагогічних досліджень», «Науковий семінар з загальної педагогіки та історії педагогіки». Порушена в статті проблема має наукове і практичне значення і тому є перспективною для подальших наукових розвідок задля розширення поля нових знань про ціннісну даність історичних (педагогічних) персоналій на тлі історичного поступу часу.

Ключові слова: біографіка, педагогічна біографістика, методологія, підготовка докторів філософії, здобувачі третього освітньо-наукового рівня вищої освіти, освітня програма, науки про освіту.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Кардинальні зміни системи підготовки докторів філософії відповідно до чинних законів України: Про вищу освіту (2014), Про наукову і науково-технічну діяльність (2015) зумовлюють організацію повноцінного освітнього процесу задля формування готовності здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти до проведення наукового дослідження. З-поміж розмаїття наукових проблем, що ґрунтуються на міждисциплінарних знаннях, усе частіше звертаємося до педагогічної біографістики. Як засвідчують результати теоретичних студій, попри потужний інформаційний та науковий потенціал біографістика ще не зайняла належне місце в царині суцільних досліджень з історії освіти та педагогічної думки. Через понад три десятиліття функціонування історико-педагогічної науки в незалежній Україні маємо безліч «білих плям» щодо актуалізації біографій видатних діячів науки, шкільництва, сфери просвітництва попередніх періодів. Забуття окремих із них можемо вважати даністю часу і вихолощенням інтересу в нащадків, а інші – викреслені з пам'яті зумисно з політико-ідеологічних мотивів і не відкриті для освітнього простору та широкого наукового загалу. Варто не забути і тих, хто творив і творить освіту та науку в складних умовах сьогодення, а саме: вчителів, науково-педагогічних працівників, учених допоки є свідки, які володіють реальною інформацією.

Оволодіння здобувачами третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти терміносистемою та методами педагогічної біографістики дасть змогу ретельно підходити до вивчення культурного, освітнього, політико-економічного контексту епохи через призму біографій особистостей. Як засвідчує аналіз понад 200 дисертацій на здобуття доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, лише 15% з них містять матеріал біографічного характеру, що збагачує загальний науковий контекст

проблематики дослідження. Зважаючи на необхідність підвищення якості наукових досліджень і їх ціннісного наповнення, на часі впровадження елементів педагогічної біографістики в зміст підготовки майбутніх докторів філософії.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Результати теоретичного аналізу дають підстави стверджувати про багатовекторність контексту біографіки у дослідженнях сучасних українських учених, що становлять інтерес для розроблення продуктивних ідей для розв'язання актуальних проблем освіти та педагогічної науки у міждисциплінарному вимірі. На теоретичному рівні вартісними є біографічні праці з філософії, що мають загальнокультурну і освітню цінність, зокрема: «Григорій Сковорода: філософія свободи» (Попович, 2007), «Філософія серця» П. Юркевича» (Кравченко, 2016). Науковий інтерес становлять праці сучасних українських учених, у яких увиразнено нові наукові ідеї щодо біографічних досліджень у сучасній міждисциплінарній гуманістиці «Biographical TURN» у дисциплінарному ракурсі: філософія vs історія» (Голубович, 2022, с. 52–56), міжкультурних досліджень (Dichek et al., 2021), біографіки педагогічних персоналій нашої доби (Павленко, 2022).

У науковому дискурсі становлення української біографіки відбувалось добу незалежної України під орудою В. С. Чишка. Це засвідчує фундаментальна праця «Біографічна традиція та наукова бібліографія в історії і сучасності України» (Чишко, 1996).

З-поміж численних наукових праць з біографіки чільне місце належить монографії В. Попика «Біографіка: феномен культури і науки, інформаційний ресурс суспільства» (Попик, 2021). Автор узагальнено подає наукові доробки з біографіки провідних учених Інституту біографічних досліджень національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського та широкої когорти українських учених і дослідників зарубіжжя, що увиразнюють культурні та наукові здобутки України через призму біографічних досліджень. У репрезентованій праці подано розлогий аналіз зародження та поступу біографіки в історичному контексті від Київської Русі до нині.

Вагомі напрацювання в галузі педагогічного сегменту біографістики належать сучасним українським ученим. У працях Л. Березівської: «Педагоги незалежної України в енциклопедичному словнику: колективний портрет» (Березівська, 2024); «Педагогічна біографіка як складник національної пам'яті: нові виклики та завдання» (Березівська, 2023) подана біографіка провідників освіти в незалежній Україні; розкрито основи методології отримання нових біографічних знань в контексті переосмисленого прийняття історичних фактів і внеску персоналій у розбудову освіти в Україні (Електронна бібліотека НАПН України <https://lib.iitta.gov.ua/>). Нині педагогічна біографіка/біографістика розвивається у руслі узагальнених нових знань про уточнення та характеристику поняттєво-термінологічного апарату (Коляда, 2023).

Науковий інтерес до різновекторних проблем біографіки спонукав до розширення наукового поля історичної біографіки новими поняттями та категоріями, зокрема «біографістика», «педагогічна біографістика», «літературна біографістика». У інформаційному просторі України, на тлі поступу наукової біографіки започатковано різних років наукові видання, а саме: «Українська біографістика» – збірник наукових праць Інституту бібліографічних досліджень НБУВ, що входить до численних бібліотечних каталогів і світових наукометричних баз (<http://ub.nbuv.gov.ua/>).

Ми погоджуємося з думкою І. Розман про те, що в річищі потужної уваги українських і зарубіжних учених до різних аспектів біографіки/біографістики зростає науковий і практичний інтерес до реалізації наукових надбань у змістовому та технологічному забезпеченні впровадження провідних концептів в освітніх процес ЗВО задля покращення підготовки вчителів (Розман, 2020).

Результати теоретичних студій з окресленої в статті проблеми, підтверджують зростання наукового інтересу дослідників до різноманітних проблем з біографіки та біографістики (насамперед педагогічної) у міждисциплінарному вимірі. Нам імponує думка В. Чишка про біографістику, як: «науку про людину», що інтегрує різні галузі знань у процесі «дослідження людської долі, особистості, індивідуальності у вирі буття» (Чишко, 1996, с. 10).

Суцця нині педагогічна наука потребує переосмислення досвіду набутого персоналіями попередніх періодів та нового прочитання їх здобутків і помилок на історичному, соціальному та культурному тлі.

Мета та завдання статті: актуалізувати та висвітлити сутнісні особливості й інструментарій реалізації педагогічної бібліографістики у підготовці докторів філософії (PhD). Розкрити окреслену науково-практичну проблему на теоретичному та технологічному рівнях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглянемо проблему реалізації наукового та практичного контенту педагогічної біографістики у річищі підготовки докторів філософії (PhD) зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, що ґрунтується на теоріях і концепціях нового бачення цінніснотвірної освіти людини, синергетики, історико-культурного розвитку, багатовекторності й антропології. Зупинимось на висвітленні актуальних питань упровадження елементів педагогічної біографістики в підготовку здобувачів третього рівня вищої освіти. Нині, в умовах інституалізації педагогічної науки, виконання наукових досліджень перенесено в університети, що зумовило їх трансформацію в освітньо-наукові осередки. Суспільну затребуваність підвищення якості підготовки – освітньої та наукової розглядаємо у сув'язі з пошуком ефективних людиноствірних теорій. Попри те, що дисертації здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти належать до категорії кваліфікаційних робіт і спрощено процедуру їх захисту, з опорою на досвід зарубіжних країн, зміст освітніх програм потребує вдосконалення. Як засвідчує практика, лише поодинокі дисертації здобувачів третього рівня вищої освіти містять належним чином обґрунтовані теорії освіти людини і тенденції розвитку освітніх систем, зміни мети, завдань та змісту освіти в сув'язі з провідними парадигмами. Здебільшого поза увагою дослідників (на початку їхньої діяльності) залишаються люди як носії цінностей і творці історичних епох. Звернення до педагогічної біографістики відкриває шлях до людинознавства, визнання зв'язків між внеском особистості у поступ освіти з її долею, ціннісними домінантами, що нерідко визначали її

подвижництво в царині освіти (культури). Педагогічна біографістика містить потужний інформаційний, науковий, методологічний ресурс зв'язків з філософією, соціологією, культурологією, історією, педагогікою, що уможлиблює комплексний підхід до міждисциплінарного дослідження.

У сучасному науковому дискурсі дослідницький інтерес становлять праці з методології педагогічної біографістики (Н. Гупан (метод психоісторії в біографічних дослідженнях (Гупан, 2020), Н.Дічек (біографічний метод як інструмент дослідження вітчизняної педагогіки (Дічек, 2021) біографічного підходу (Павленко, 2020, с. 30–39), що розкривають методологію біографічних досліджень педагогічних персоналій цілісно і системно, крізь призму культури різних історичних відрізків часу, задля з'ясування сутності внутрішніх законів і закономірностей і виокремлення змін під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників (щодо зростання чи занепаду/стагнації явищ і процесів). Висвітлені в низці праць методологічні підходи є визначальними щодо періодизації розвитку педагогічної біографістики в широкому сенсі та обґрунтування періодизації у ціннісному становленні персоналій, трансформації ідей і поглядів, особистого внеску у розвиток освіти (на теоретичному та практичному рівнях).

У річищі сучасних наукових стратегій доцільним є комплексне розв'язання дослідницьких завдань на засадах комплексного, довідкового, енциклопедичного, хронологічного, соціологічного культурологічного, прогностичного методологічних підходів у біографічних дослідженнях. Істотним є те, що методологічні підходи взаємопов'язані між собою, а іноді певним чином перекривають або доповнюють один одного. Відбір методологічних підходів до дослідження наукових проблем з педагогічної біографістики впливає на виокремлення, адекватних до мети і завдань методів наукового пошуку і результатів. Це певним чином сприяє реалізації прогностичної та перетворювальної функцій науки. Нові знання, ефективні освітні практики (результати наукового пошуку) актуалізуються в нових ідеях і

теоріях, що ймовірно можуть впливати на майбутні суспільнозначущі освітні зміни.

Результати вивчення актуального стану окресленої в статті проблеми, засвідчують, що теми дисертацій докторів філософії (PhD) з педагогічної біографістики посідають досить скромне місце в розмаїтті тих, що увиразнюють так звані освітні «тренди», які часто мають короткочасну суспільну затребуваність і не впливають на розв'язання завдань, актуальних у довгостроковій перспективі. Варто зауважити, що тематика досліджень історичних, педагогічних постатей була достатньо різноманітна в 90-ті роки ХХ – в перше десятиліття 2000-х. Однак часті зміни суспільних векторів, зміни пріоритетів в освіті та науці на користь технологічних стратегій розвитку сприяли вихолощенню людинознавчої, біографічної складника в дослідженнях.

В умовах розбудови системи підготовки здобувачів вищої освіти в Україні на ціннісних, функціональних культурологічних, компетентнісних, особистісно орієнтованих засадах потребують перегляду і корекції освітні програми підготовки докторів філософії. У Київському столичному університеті імені Б. Грінченка напрацьовано певний досвід щодо реалізації методології та інструментарію педагогічної біографістики в освітньому процесі. Насамперед презентуємо компоненти педагогічної біографістики в навчальних програмах з дисциплін вибіркового блоку «Загальна педагогіка та історія педагогіки» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, а саме: «Вітчизняні та зарубіжні історико-педагогічні студії», «Методологія історико-педагогічних досліджень», «Науковий семінар із загальної педагогіки та історії педагогіки».

Робоча навчальна програма з курсу «Методологія історико-педагогічних досліджень» спрямована на формування в здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти системи функціональних знань про методологію дослідження історії освіти в контексті загальнокультурного процесу; об'єктивності та морально-етичної і дослідницької компетентностей; готовності до об'єктивного аналізу та узагальнення освітніх практик в історико-

культурному контексті через призму культуротвочої діяльності людини у річищі педагогічної біографістики. У першому змістовому модулі здобувачі оволодівають методами історико-педагогічних досліджень в контексті досліджень проблематики з педагогічної біографістики, а саме: бібліометричний, джерелознавчий, хронологічний, культурологічний, персонально-біографічний, феноменологічний; другу групу методів становлять ті, що власне є інструментарієм дослідження процесів і явищ та освітніх змін в історичних відрізках часу (історико-генетичний, ретроспективний, синхронний, статистичний, текстологічний, герменевтичний, культурно-історичної типології, парадигмальний, історико-прогностичний, інтерпретаційно-аналітичний, архівний; біографічне інтерв'ю, проблемне інтерв'ю. Задля аналізу та систематизації й узагальнення педагогічних, просвітницьких ідей учених і педагогів-практиків попередніх періодів функціональними є методи: аналізу, систематизації, порівняння, оцінювання.

Мета вивчення курсу «Вітчизняні та зарубіжні історико-педагогічні студії» полягає в формуванні готовності (здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти) систематизувати, узагальнювати знання з історії освіти, зокрема внесок особистостей у розвиток цінних для часу педагогічних ідей і практик та їх рецепції у сучасному науковому і освітньому просторі. У першому змістовому модулі здобувачі вивчають аспект педагогічної біографістики у сув'язі з проблемою «джерела історико-педагогічних знань»; у другому змістовому модулі у процесі виконання завдань самостійної роботи, здобувачі розробляють проспект і оформлення біографіки педагогічних персоналій (за особистим вибором), суголосних із тематикою кваліфікаційних робіт. Під час виконання завдань із третього модуля, здобувачі отримують не лише нові знання, а й розвивають особисту готовність до історико-педагогічного та порівняльного аналізу в контексті пошуку значущих для часу цінностей та ідей, які вплинули на формування світогляду та педагогічної позиції західноєвропейських і українських просвітителів і педагогів у різні часові періоди. Реалізація діяльнісного підходу, спрямованого на особистісно-

професійний розвиток майбутніх докторів філософії, здійснюється у всіх видах освітньої роботи, зокрема під час виконання самостійних дослідницьких завдань, а саме: розробленні дослідницького дайджесту з теми «Історико-педагогічні витоки ціннісно-світоглядної освіти людини у життєписі персоналії». Ми свідомі того, що дослідження внеску просвітителів і педагогів різних історичних періодів у поступ освіти в загальному та вузькому (регіональному, територіальному) контекстах містять не лише науковий ресурс, а й практичний, людинотвірний.

Формат наукового семінару (Науковий семінар із загальної педагогіки та історії педагогіки) сприяє формуванню дослідницької компетентності майбутніх докторів філософії. У першому змістовому модулі запропоновано тему «Сучасні дослідницькі методологічні стратегії», що розкриває сутність і особливості дослідницьких стратегій, методології історико-педагогічних досліджень, тенденції розвитку історії освіти в реаліях України та світових наукових спільнотах. Під час методологічного практикуму «Як визначити методологічні підходи до реалізації наукового задуму дисертації?» пропонуємо здобувачам освіти обґрунтувати вибір методологічних підходів щодо біографічного дослідження з теми кваліфікаційної роботи, або в контексті іншої історико-педагогічної тематики у хронологічних межах дослідження. У межах цієї теми здобувачі розробляють тезаурус основних понять та здійснюють аналіз базових понять біографічного дослідження. У процесі виконання індивідуальної роботи здобувачі розробляють концептуальну модель власного дослідження. Відповідно до другого змістового модуля, здобувачі обґрунтовують взаємозв'язки і взаємозумовленість концептуальних ідей і теорій про освіту людини та алгоритм їх представлення в розробленій концепції дослідження. Передбачено також виконання завдання (на вибір здобувача/здобувачки) щодо обґрунтування доцільності підбору методів біографічного дослідження та компаративного аналізу досліджуваного педагогічного явища, культури наукового дослідження в контексті академічної доброчесності. Пропонуємо значний практично спрямований пласт завдань, а

саме: розроблення сценарію біографічного/проблемного інтерв'ю, пошук, аналіз і узагальнення особових джерел (з фондів архівів, зокрема особистих архівів педагогічних персоналій, матеріалів з періодичних видань).

Цифровізація наукового простору сприяє розширенню можливостей для доступу дослідників до онлайн-архівів та бібліотек, які містять вагомий надбання історичної та педагогічної наук. Новацією нашого часу є функціонування різноманітних моделей відкритої освіти, що сприяє отриманню та поширенню нової інформації. За цих обставин першорядною є інформаційно-комунікативна функція науки. Однак варто зауважити про істотні застереження, що пов'язані часто з публікуванням недостовірних, або заангажованих (ідеологічно, політично, традиційно-історичних) джерел. Тому важливою є не лише відкритість науки, а насамперед готовність дослідника (на етапі становлення дослідницьких компетентностей) до добросовісного підбору джерел і їх інтерпретації. порушена в статті проблематика потребує подальшого аналізу сучасних теоретичних і методологічних надбань українських і зарубіжних учених і розроблення дієвих освітніх практик щодо використання цифрових ресурсів та інструментів у дослідженнях з педагогічної біографістики, що становить перспективу подальших наукових розвідок.

Висновки. Педагогічна біографістика є безперечно новим міждисциплінарним науковим напрямком, що містить потужний освітній і практичний ресурс. Задля підвищення якості підготовки здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти до наукової, дослідницької діяльності є сенс у розширенні освітнього контенту з дисциплін вибіркового блоку «Загальна педагогіка та історія педагогіки» за освітньою програмою 011 Освітні, педагогічні науки (01 Науки про освіту) компонентом біографіки, педагогічної біографістики. Висвітлені в статті освітні практики, сприяють формуванню дослідницької компетентності майбутніх докторів філософії, що зумовлює підвищення наукових і практичних результатів дисертаційних робіт докторів філософії.

Перспективи подальших досліджень. Висвітлена в статті проблема є багатоаспектною і тому окремі її питання потребують додаткових міждисциплінарних досліджень, зокрема йдеться про уточнення і розведення понять методу і методик біографічного дослідження; використання ІКТ ресурсів та інструментів у дослідженнях з педагогічної біографістики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Березівська, Л. (2023). Педагогічна біографіка як складник національної пам'яті: нові виклики та завдання. У Л. Д. Березівська, О. П. Міхно, Н. Б. Антоненко, С. В. Тарнавська, & Х. В. Серета (Ред.), *Педагогічна біографіка в освітньо-науковому просторі в умовах воєнної доби: нові виклики і завдання*: зб. матеріалів VIII Всеукр. наук.-практ. конф. з історії освіти з міжнар. участю. НАПН України, Від-ня філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. ТВОРИ, 11–15. https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Seminar_abstract_collection_16.052023.pdf.
- Березівська, Л. (2024). Педагогічна біографіка доби Української революції (1917–1921) як підґрунтя і джерело національно-патріотичного виховання дітей і молоді: діалог поколінь. *Науково-педагогічні студії*, 8, 11–28. <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2028-8-11-28>.
- Березівська, Л. (2024, 5 червня). Педагоги Незалежної України в енциклопедичному словнику: колективний портрет. У *Сучасна біографіка та біобібліографія: нові форми і методи дослідницької та інформаційної роботи, інтеграції та поширення біографічних знань*: матеріали XX Біографічних читань. https://www.youtube.com/watch?v=F-923GHYMSw&list=PLVqzIULRBr4awG3r_X5KASckgvjOH6m.
- Голубович І. В. (2022). «Biographical TURN» у дисциплінарному ракурсі: філософія vs історія» У *Biography. Біографіка. Біографістика*, 1, 52–56. https://irbis-nbuv.gov.ua/E_LIB/PDF/er-0004350.pdf.
- Гупан Н. М. (2020, 21 жовтня). Роль і місце історіографічного складника в історико-педагогічних дослідженнях. У Л. Д. Березівська, О. В. Сухомлинська, С. В. Тарнавська (Ред.), *Дослідницькі підходи до історико-педагогічних розвідок: від традицій до новацій*: зб. матеріалів V Всеукр. наук.-методол. семінару з історії освіти. НАПН України, Від-ня заг. педагогіки та філософії освіти, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та ін. (с. 11). ДНПБ,
- Дічек, Н. (2021). Біографічний метод як інструмент дослідження вітчизняної педагогіки. *Шлях освіти*, 4, 15–19.
- Коляда, Н. (2023). Педагогічна біографіка як предмет наукових досліджень: поняттєво-термінологічні аспекти. *Інноватика у вихованні*, 17, 38–47 <https://doi.org/10.35619/iuu.v1i17.532>.
- Кравченко, П. (2016). «Філософія серця» Памфіла Юркевича – виразник українського національного світогляду та специфіки української ментальності. *Педагогічна україністика*, 1, 145–153.
- Павленко, А. (2020). Роль і місце біографічного методу у методології педагогіки. *Науковий журнал Хортицької національної академії*, 1(2), 30–39.
- Павленко, Т. (2022). Сторінка «О. Я. Савченко (1942–2020)» як складник електронного ресурсу «Видатні педагоги України та світу». *Науково-педагогічні студії*, 6, 193–203. <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2022-6-193-203>.

- Попик, В. (2021). *Біографіка: феномен культури і науки, інформаційний ресурс суспільства*: монографія. НАН України, Нац., б-ка України ім. В.І. Вернадського.
- Попович, М. (2007). *Григорій Сковорода: філософія свободи*. Майстерня Білецьких.
- Розман, І. (2020). Педагогічна біографістика: навчальний посібник. РІК-У.
- Чишко, В. С. (1996). Біографічна традиція та наукова біографія в історії і сучасності України. БМТ. http://biography.nbu.gov.ua/data/vidannya/storonni/chishko_mono.pdf.
- Berezivska, L. D., Mikhno, O. P., & Pinchuk, O. P. (2023). Online projects as a form of spreading pedagogical biographical knowledge in the context of open science. *ITLT*, 97 (5), 227–243, doi: [10.33407/itlt.v97i5.5240](https://doi.org/10.33407/itlt.v97i5.5240).
- Dichek, N. P., Antonets, N. B., Shevchenko, S. M., Kopotun, I. M., & Pohribna, D. V. (2021). Implementation of the CrossCultural Approach in the Modern School. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 4 (20), 210–244. <https://doi.org/10.26803/ijlter.20.4.12>.

REFERENCES

- Berezivska, L. (2023). Pedagogical biography as a component of national memory: new challenges and tasks. In L. D. Berezivska, O. P. Mikhno, N. B. Antonets, S. V. Tarnavska, & Kh. V. Sereda (eds.), *Pedagogical biography in the educational and scientific space in wartime conditions: new challenges and tasks* : collection of materials of the VIII All-Ukrainian scientific-practical conference on the history of education with international students. NAES of Ukraine, Department of Philosophy of Education, General and Preschool Pedagogy, V. O. Sukhomlynsky State University of Primary and Secondary Education of Ukraine. TVORY, 11–15. https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Seminar_abstract_collection_16.052023.pdf [in Ukrainian].
- Berezivska, L. (2024). Pedagogical biography of the era of the Ukrainian revolution (1917–1921) as a basis and source of national-patriotic education of children and youth: a dialogue of generations. *Research and Educational Studies*, 8, 11–28. <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2028-8-11-28> [in Ukrainian].
- Berezivska, L. (2024, June 5). Pedagogues of Independent Ukraine in the Encyclopedic Dictionary: A Collective Portrait. In *Modern Biography and Biobibliography: New Forms and Methods of Research and Information Work, Integration and Dissemination of Biographical Knowledge: Materials of the XX Biographical Readings*, Kyiv: https://www.youtube.com/watch?v=F-923GHYMSw&list=PLVqzIULRBr4awG3r_X5KASckgvgjOH6m [in Ukrainian].
- Holubovych I. V. (2022). “Biographical TURN” in a disciplinary perspective: philosophy vs history” In *Biography. Biography. Biographical studies*, 1, 52–56. https://irbis-nbu.gov.ua/E_LIB/PDF/er-0004350.pdf [in Ukrainian].
- Hupan, N. M. (2020, October 21). The role and place of the historiographic component in historical and pedagogical research. In L. D. Berezivska (head of editorial board), O. V. Sukhomlynska, S. V. Tarnavska (eds.), *Research approaches to historical and pedagogical research: from traditions to innovations*: collection of materials of the V All-Ukrainian scientific and methodological seminar on the history of education. NAPS of Ukraine, Department of Pedagogy and Philosophy of Education, V. O. Sukhomlynskyi National University of Education and Science of Ukraine (p. 11). National University of Education and Science [in Ukrainian].
- Dichek, N. (2021). Biographical method as a research tool for domestic pedagogy. *The Path of Education*, 4, 15–19 [in Ukrainian].
- Koliada, N. (2023). Pedagogical biography as a subject of scientific research: conceptual and terminological aspects. *Innovation in upbringing*, 17, 38–47 <https://doi.org/10.35619/iu.v1i17.532> [in Ukrainian].

- Kravchenko, P. (2016). "Philosophy of the Heart" by Pamfil Yurkevich – an expression of the Ukrainian national worldview and the specifics of the Ukrainian mentality. *Pedagogical Ukrainian Studies*, 1, 145–153 [in Ukrainian].
- Pavlenko, A. (2020). The role and place of the biographical method in the methodology of pedagogy. Anatoliy Ivanovich Pavlenko. *Scientific Journal of the Khortytsya National Academy*, 1(2), 30–39 [in Ukrainian].
- Pavlenko, T. (2022). Page "O. Ya. Savchenko (1942–2020)" as a component of the electronic resource "Outstanding teachers of Ukraine and the world". *Research and Educational Studies*, 6, 193–203 <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2022-6-193-203> [in Ukrainian].
- Popyk, V. (2021). *Biography: a phenomenon of culture and science, an information resource of society*: monograph: NAS of Ukraine, National, V.I. Vernadsky University of Ukraine [in Ukrainian].
- Popovych, M. (2007). *Hryhoriy Skovoroda: Philosophy of Freedom*. Biletsky Workshop [in Ukrainian].
- Rozman, I. (2020). Pedagogical biography: a textbook. RIK-U [in Ukrainian].
- Chyshko, V. S. (1996). Biographical tradition and scientific biography in the history and present of Ukraine. BMT. http://biography.nbu.gov.ua/data/vidannya/storonni/chishko_mono.pdf [in Ukrainian].
- Berezivska, L. D., Mikhno, O. P., & Pinchuk, O. P. (2023). Online projects as a form of spreading pedagogical biographical knowledge in the context of open science. *ITLT*, 97 (5), 227–243, doi: [10.33407/itlt.v97i5.5240](https://doi.org/10.33407/itlt.v97i5.5240)
- Dichek, N. P., Antonets, N. B., Shevchenko, S. M., Igor, M., Kopotun, & Daria V. (2021). Pohribna. Implementation of the CrossCultural Approach in the Modern School. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 4 (20), 210–244. <https://doi.org/10.26803/ijlter.20.4.12>

Hanna Ivaniuk,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor of the Department of Educology and
Psychological and Pedagogical Sciences,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University,
Kyiv, Ukraine

ORCID ID: 0000-0001-7758-5121

e-mail: h.ivaniuk@kubg.edu.ua

ACTUALIZATION OF PEDAGOGICAL BIOGRAPHY IN THE TRAINING OF PhD CANDIDATES

Abstract. The article highlights generalized results of the theoretical analysis of the terminology system of biography and pedagogical biography within contemporary interdisciplinary academic discourse. It characterizes the value, scientific, and human-creating potential of pedagogical biography in the context of research into educational phenomena and processes throughout historical periods and epochs. The outlined problem is emphasized in relation to the current legislative framework that regulates the requirements for improving the educational and scientific components in the training of PhD candidates according to the educational program 011 Educational, Pedagogical Sciences. To address the problem highlighted

in the article and solve the tasks, a set of interrelated research methods was used, namely: theoretical/terminological content analysis, search-biographical, and systematic approaches. The results of theoretical and empirical investigations reveal and illuminate the essential characteristics of the readiness of third-level educational and scientific candidates for research activities, and identify the inhibitory factors of scientific capacity in dissertation works for the attainment of a PhD degree. The summarized experience of implementing pedagogical biography in the training of future PhD candidates under the educational program 011 Educational, Pedagogical Sciences (subsequently 01 Education Sciences) developed at the Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University is presented. The step-by-step implementation of the theory and methodology of pedagogical biography into the educational content of selected block disciplines “General Pedagogy and History of Pedagogy”, specifically: “Domestic and Foreign Historical-Pedagogical Studies”, “Methodology of Historical-Pedagogical Studies”, “Scientific Seminar on General Pedagogy and History of Pedagogy” is characterized. The problem raised in the article holds scientific and practical significance and is therefore promising for further scientific investigations aimed at expanding the field of new knowledge about the value actuality of historical (pedagogical) figures against the backdrop of historical progress in time.

Keywords: biography, educational biography, methodology, PhD training, candidates for the third educational and scientific level of higher education, educational program, education sciences.